

Länsstyrelsen
Västerbotten

Värdebeskrivning

1(8)

Diarienummer

2014-02-17

500-1521-2013

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR FRILUFTSLIV I VÄSTERBOTTENS LÄN

Områdesnummer och områdesnamn

Nummer: 7

Namn: Lövångerskusten

Kommun

Skellefteå (82), Robertsfors (09)

Area

Totalt 27 200 ha

19 800 ha vatten (Lantmäteriets fastighetskarta 2014)

Huvudkriterier

1. Område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljöer.
2. Område med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter på land och i vatten och därmed berikande upplevelser.

Stödkriterier

1. Berikande upplevelser i natur- och/eller kulturmiljö
 - Intresseväckande natur- och kulturvärden
 - Stillhet, tystnad och låg ljudnivå
 - Tilltalande landskapsbild
 - Omväxling
 - Särprägel
2. Goda naturgivna förutsättningar för friluftsliv
 - Lämplig terräng och variationsrik natur
 - Område där man kan bedriva friluftsliv förhållandevis ostört
 - Förekomst av sammanhängande gröna stråk
 - Vattenanknutna friluftaktiviteter t.ex. båtliv och fritidsfiske
3. Goda förutsättningar för att behålla och förbättra värden
 - Naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens
 - Förutsättningar att vårda området
 - Tålighet mot slitage i de delar som förväntas bli intensivt utnyttjade
 - Förekomst av infrastruktur till och inom området
 - Förekomst av anläggningar för friluftslivet
 - Möjlighet att bevara områden utan omfattande anordningar ("vildmarkspräglade områden")
 - Frånvaro av hinder för områdets användning för friluftssändamål

Friluftaktiviteter

Friluftsliv innefattar såväl upplevelsevärden som aktiviteter. Definitionen av friluftsliv är "vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling".

Lövångerskusten har särskilt goda förutsättningar för natur- och kulturupplevelser, båtliv, fritidsfiske, fågelskådning, paddling, strövande och turåkning på skidor.

Området har också goda förutsättningar för bl.a. bad/dykning, geocaching, issegling, iskiting, ridning, skridskoåkning, sparkåkning, svamp- och bärplockning, terrängcykling och övernattnings/tältning.

Beskrivning av områdets värden

Lövångerskusten är ett typiskt västerbottniskt kustlandskap kraftigt exponerat mot Bottenviken. Kustnaturen är starkt präglad av senaste istiden och den snabba landhöjningen som skapar ett landskap i ständig förändring. Det finns flera fina sandstränder, stigar och rastplatser. Kuststräckan erbjuder året runt många bra fågelskådnings- och fiskeplatser.

Den variationsrika naturen, de talrika fornlämningarna och intressanta kulturmiljöerna bidrar till att skapa utmärkta förutsättningar att utöva olika former av friluftsliv. Området är lätt tillgängligt via flera vägar från väg E4 och med egen fritidsbåt.

Längs Lövångerskusten finns utmärkta förutsättningar att studera en landhöjningskusts utveckling från grunda havsvikar och strandängar till primära barrskogar samt för kusten typiska fornlämningar och kulturmiljöer. Intressanta besöksmål är bl.a. fiskeläget vid Vånören samt fornlämningarna, fyrplatsen och klapperstensfälten vid Bjuröklubb.

Delar av Lövångerskusten är skyddat som naturreservat och några natur 2000 områden. Bjuröklubb ingår i länets turistprogram "Sevärt" och är turistmål med Trafikverkets brun/vita vägvisning.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden

Områdets karaktär av småbruten landhöjningskust bibehålls. Särskild vikt läggs vid att bevara de delar som kännetecknas av orördhet och större sammanhängande gröna stråk ("vildmarkspräglade områden") och viktiga reproduktionsområden för fisk.

Åtgärder för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet:

- Bevarande och skötsel av för friluftslivet intressanta natur- och kulturmiljöer. Det innefattar också fortsatt inventering och uppföljning av naturtyper, arter, fornlämningar och kulturhistoriska miljöer för att säkerställa långsiktigt bevarande och bra information till besökare.

- Säkerställa delområden med lägre grad av infrastruktur, service och friluftsanläggningar för att möjliggöra tysta och mer vildmarkspräglade upplevelser, kombinerat med delområden med högre grad av tillgänglighet.
- Stärka områdets möjligheter till natur- och kulturopplevelser samt utöva olika friluftaktiviteter genom t.ex.
 - bra information bl.a. med avseende på marknadsföring, natur- och kulturvägledning, fiskeinformation, webb, appar, kartor och skyltning om intressanta besöksmål.
 - säkerställa goda allmänna kommunikationer till området som t.ex. buss och båt.
 - underhåll av vägar till och inom området.
 - goda möjligheter att röra sig mellan för friluftslivet intressanta platser med exempelvis cykel, buss eller båt, inkluderat nödvändig infrastruktur som parkeringar, möjligheter att sjösätta fritidsbåt, kajak med mera.
 - skötsel och nyanläggning av friluftsanläggningar som bryggor, leder, rastplatser, fiskeplatser, gäst- och naturhamnar.
 - utbud av olika övernattningsalternativ och möjlighet att köpa mat.
 - tillgängligt dricksvatten av god kvalitet.
 - utveckling av långsiktigt hållbar turism, exempelvis guidade turer.
 - bra möjligheter att hyra utrustning för olika friluftaktiviteter som till exempel cykel, fiskeutrustning och kajak.
- Lokalisering och utformning av anläggningar och friluftaktiviteter så att värdefulla natur- och kulturmiljöer inte försämras. Till exempel förebygga erosion eller slitage genom bl.a.
 - kanalisering av besökare till bryggor, naturhamnar samt till rastplatser och leder i de delar som nyttjas mest intensivt.
 - ett väl förvaltad och långsiktigt hållbart fiske.
- Samordning av olika friluftsupplevelser och aktivitetens behov vid planering av områdets nyttjande, exempelvis i samband med lokalisering av anlösningsplatser för båtar, paddlingsleder, tält- och badplatser.
- Samverkan mellan olika aktörer (t.ex. kommun, länsstyrelsen, natur- och friluftorganisationer, lokala föreningar, båtklubbar och turistorganisationer) vid planering, lokalisering och drift av friluftsanläggningar för ett långsiktigt hållbart nyttjande av området.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden:

- Åtgärder som i sig eller i kombination med andra ingrepp påverkar områdets förutsättningar för natur- och kulturopplevelser samt möjligheten att bedriva friluftaktiviteter som t.ex. båtliv, fiske, paddling och naturstudier. Områdets upplevelsevärden kan reduceras av exempelvis

- ljud- och ljusstörningar samt försämrade landskapsbild från vildmarkspräglade områden och för friluftslivet intressanta besöksmål, leder, naturhamnar, rastplatser, utsiktspunkter o.dyl.
 - anläggningar, stängsel eller privatisering som ger försvårad åtkomst till för friluftslivet intressanta platser.
- Negativ påverkan på för friluftslivet viktiga mark- och vattenmiljöer genom t.ex. föroreningar, grumling av vattenmiljöer, omfattande avverkningar, grävning och schaktning i intressanta geologiska miljöer, överfiske, inplantering av främmande arter, spridning av sjukdomar samt störningar av fågelöar, häckningsplatser eller lekomyråden för fisk.

Områdets huvuddrag

Lövångerskusten från Skötgrönnan i norr till Vännskär i söder är en till stora delar oexploaterad kuststräcka. Större delen av Västerbottenskusten har en lika hög exploateringsgrad som Stockholms skärgård. Kuststräckans natur är strakt präglad av senaste istiden och en landhöjningskusts typiska snabba förändringar. Landhöjningen är bland de högsta i landet med cirka 0,9 mm/år. Det skapar ett variationsrikt landskap med bl.a. runda slipade klippor, stora klapperstensfält med strandvallar och sanddyner samt havsvikar, tjärnar och skogar i olika successionsstadier exempelvis på Skallön, Avanäset och Hertsånger.

Lövångerskusten ligger endast ett fåtal kilometer öster om E4, längs kusten mellan Skellefteå och Robertsfors. Längs hela kuststräckan finns flera gäst- och naturhamnar t.ex. Bureå, Skötgrönnan, Burehällorna, Malören, Bjuröklubb, Kallviken, Munkviken, Vändskäret, Granholmen och Gumbodahamn. Hela kuststräckan är också väl lämpad för kajakpaddling. Service erbjuds främst i de större orterna längs E4 men också i några av de mindre kustsamhällena.

Lövångerskusten erbjuder goda förutsättningar att kombinera upplevelser och aktiviteter i både natur- och kulturmiljö. Upplevelsevärde förstärks av utsikten mot öppet hav t.ex. vid Grundnabben. Bjuröklubbs naturreservat är ett viktigt besöksmål med gästhamn, vandringsleder, grillplatser och en lång ramp till fyren. Från den höga klippan vid fyren ges en fin vy över havet. På fyrplatsen finns också café och möjlighet till övernattnig. Längs hela kuststräckan finns flera små sandstränder och klippor för sol och bad, t.ex. vid Storsand söder om Bjuröklubb. Ön Skötgrönnan består till stor del av sand och har också långgrunda sandstränder.

Kustområdet vid Bottenviken har många kulturmiljöer med anknytning till fiske och säljakt från forntid till nutid samt lots- och fyrplatser med välbevarade byggnader. Typiska kustfornlämningar är bl.a. bronsålderns gravrösen och de vanligen medeltida labyrintherna, giströsen, båtlänningar och tomtningar som utgör fiskelägeslämningar. De kan upplevas t.ex. vid Skötgrönnan, Bjuröklubb, Grundskatan, Avanäset, Långskäret och Vändskäret. Andra intressanta miljöer är bl.a. fyrplatsen och kapellet på Bjuröklubb,

medeltida kapellgrunden vid Sillhällorna på Bjurön samt fiskelägena vid Vånören, Blackhamn och Kallviken.

Längs hela Lövångerskusten finns många bra fiskeplatser och de grunda vikarna erbjuder bra isfiske. Lövångerskusten erbjuder många bra platser för att se vårens och höstens fågelsträck, t.ex. vid Grundskatan. Området erbjuder också bra förutsättningar för turer med kajak och långfärdskridskor.

Kustområdet har många drumlinformationer med långsträckta öar, uddar och vikar i nordvästlig till sydostlig riktning bl.a. Bäckfjärdens innerskärgård som också har en artrik vattenvegetation. Det finns gott om rundslipade hållar med isräfflor bl.a. vid Sillhällorna och Burehällorna och stora klapperstensfält bl.a. på Ledskär och Malören. Vånörräften och Grundskatan är exempel på långsträckta stenrevlar ut i havet.

De blockrika havsstrandängarna och kustnära lövskogarna har rik vegetation med typiska arter som gråal, klibbal rön, salttåg, älgört, strandaster, vänderot, rödblåra, havtorn och slätterblomma. Området innehåller många lekområden för sik och strömming. Den stora variationen i naturtyper ger många häckande fåglar bl.a. rödbena, smålom, roskarl, svärta, sjöorre, bergand, skedand och havsörn, tretåig hackspett, tobisgrissla, smålom, sångsvan och trana. Malörgrundet har kolonier av silltrut och silvertärna, Grosseskären tobisgrissla och Bäckfjärdens yttre delar en stor dvärgmåskoloni. Andra fågelrika områden är bl.a. Vånören, Bjuröklubb, Brattåsfjärden, Vändskären och öarna kring Högskäret. Längs kusten finns också gråsäl och vikare.

Områdets avgränsning

Riksintresseområdet sträcker sig från Burehällorna och ön Skötgrunnan i norr till Hertsånger och ön Vänskär i söder.

Området är avgränsat i skala 1:50 000. Det innebär att gränserna inte ska tolkas som exakta vid användning av större skala. Åtgärder utanför såväl som innanför riksintressets gränser kan påverka områdets värde för friluftslivet beroende på vad som görs och vilka typer av friluftsliv som utövas inom det berörda området. Namn på platser anges i enlighet med Lantmäteriets kartor.

Planering och säkerställande

Lövångerskusten berörs av följande skyddsformer:

- Naturresevat: Skötgrunnan, Skallön, Bjuröklubb, Hertsånger
- Naturvårdsområde: Burehällorna
- Natura 2000: Hertsånger (SE0810033), Bjuröklubb (SE0810034), Skötgrunnan (SE0810035), Röttingssundet (SE0810407), Brönsnäsaviken (SE0810408), Långstranden (SE0810409), Storsand (SE08104319, Skallön (SE0810441)
- Biotopskyddsområde (SBO): Strand- och svämskogar på Skallön (2003:315) och Skorstensudden (2005:298)

- Byggnadsminne: Bjuörklubb kapell
- Fornlämningar och kulturmiljöer enligt Kulturmiljölagen
- Strandskydd 7 kap 13-18 §§ miljöbalken inkl. utvidgat strandskydd

Pågående naturreservatsbildning för Malören-Vånören och Avanäset (2014).

Andra riksintressen som berörs

- Riksintresse för Naturvård 3 kap 6 § Miljöbalken: Lövångerskusten (NRO24080)
- Natura 2000: Se ovan under rubriken "Planering och säkerställande"
- Riksintresse för Kulturmiljövård 3 kap 6 § Miljöbalken: Bjurön-Fällan (KRO24017)
- Riksintresse för sjöfart 3 kap 8 § Miljöbalken: kustled Skellefteå (Bjuröklubb-Skelleftehamn) och kustled via Bjuröklubb (Bjurön-Sootgrundet)
- Riksintresse för Yrkesfiske 3 kap 5 § Miljöbalken: Bottenviken (7)

Övrigt underlag

Lövångerskusten omfattas av översiktsplan för Skellefteå kommun (1991), Robertsfors kommun (1991) samt fördjupad översiktsplan för kusten Skellefteå kommun (2010). Andra planer om berör området är Vindkraft (2010) och Strandskydd (LIS, 2013) i Umeåregionen samt Robertsfors och Skellefteå kommuns Kulturmiljöprogram (1995 respektive 2007). Arbete pågår (2013) i Skellefteå kommun med tematiska tillägg till översiktsplanen för vindkraft och LIS-områden. Området omfattas också av bevarandeplaner för natura 2000 områden och skötselplaner för naturreservat.

Lövångerskusten ligger inom Malå och Maskaure samebyars vinterbetesområde.

Referenser

Strategier och planer

- Kronholm, M, Albertson, J & Lainde, A (red). 2005. *Bottenviken life handlingsprogram för Bottenviken*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1981. *Skötselplan för naturreservatet Hertsånger*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1989. *Skötselplan för naturreservatet Skötgrönnan*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1991. *Västerbotten genom tiderna. Del 1. Kulturmiljöer av riksintresse i Västerbottens län*. Meddelande 2:1991.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2001. *Riksintressen för naturvård Västerbottens län*. Meddelande 4:2001.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2004. *Skötselplan för Skallöns naturreservat*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Skötgrunnan*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Skallön*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Røjtingsundet*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Bjuröklubb*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Hertsånger*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Brönsnäsvisken*.
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Storsand*.

- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2005. *Bevarandeplan Långstranden. Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. Strategi för skydd av havs- och kustmiljöer i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av våtmarker i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2011. *Strategi för vindbruk och kulturmiljövård i Västerbottens län. Meddelande 9:2011.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2012. *Kulturmiljöstrategi Strategi och tillståndsbeskrivning för kulturmiljöverksamheten 2012-2014. Meddelande 17:2012.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2013. *Bjuröklubb skötselplan. Meddelande 3:2013.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2013. *Hur mår miljön i Västerbottens län? Uppföljning av miljötillståndet Länsstyrelsens arbete för att nå miljömålen.*
- Naturvårdsverket. 2005. *Planering och förvaltning för friluftsliv – en forskningsöversikt. Rapport 5468.*
- Naturvårdsverket. 2007. *Myrskyddsplan för Sverige Objekt i Västerbottens län. Rapport 5669.*
- Robertfors kommun. 1991. *Översiktsplan.*
- Robertfors kommun. 1995. *Våra kulturmiljöer – Program för kulturmiljövård i Robertfors kommun.*
- Robertfors kommun. 2008. *Kustinventering Robertfors.*
- Skellefteå kommun. 1991. *Översiktsplan.*
- Skellefteå kommun. 1999. *Kust- och skärgårdsområden med höga naturvärden i Skellefteå kommun. Bygg- och miljökontoret.*
- Skellefteå kommun. 2007. *Våra kulturmiljöer Kulturmiljöprogram för Skellefteå kommun.*
- Skellefteå kommun. 2010. *Fördjupning av översiktsplanen för Skellefteå kommun, Västerbottens län – Kusten. Kartblad 5-7 med områdesbeskrivningar.*
- Umeåregionen. 2010. *Vindkraft i Umeåregionen, Tillägg till översiktsplan.*
- Umeregionen. 2013. *Strandskydd i Umeregionen med miljökonsekvensbeskrivning MKB. Tillägg till översiktsplan.*
- Åkerlund, B. 2009. *Vrak från Bjuröklubb till Haparanda 1559-2009. Skandinaviskt vrakarkiv.*

Information om området t.ex. inventeringar

- Boberg, K. Öhman, A. 1983. *Vrak och sjöolyckor vid Västerbottens kust. Skrifter i västerbottnisk kulturhistoria nr 6.*
- Engstedt, P. 2007. *Utposter svenska fyrplatser med logi.*
- Eriksson, L. 2005. *Bjuröklubbs historia från sen järnålder till medeltid : en studie med tyngdpunkt på de forna lämningarnas betydelse och användning. Institutionen för arkeologi och samiska studier, Umeå universitet.*
- Fiskeriverket. 2011. *Kartläggning av lekområden för kommersiella fiskarter längs den svenska ostkusten – en intervjustudie. Finfo 2011:3.*
- Karlsson, A. 1999. *En bit Västerbotten en guide till länets sevärda natur och kultur. Acta Bothniensia Occidentalis nr 22.*
- Källgård, A. 2013. *Sveriges öar.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1970. *Naturvårdsinventering av Lövångerskusten.*
- Länsstyrelsen i Västerbottens län. 1993. *Våtmarker i Västerbottens län. Meddelande 1:1993.*
- Länsstyrelsen i Västerbotten. 2005. *Västerbottens kustfågelfauna, Inventering av kustfågelbestånden 2001/2002. Meddelande 4:2005.*
- Nyström, E. 2009. *Norrlandskust en beskrivning av Norrlands natur-, klubb- och gästhamnar från Öregrund till Haparanda.*
- Persson, PE. 2005. *Botnia landet som reser sig ur havet.*
- Rietz, M. 1999. *Svenska fyrar.*
- Skellefteå kommun. 2000. *Rödlistade kärllväxter i Skellefteå kommun. Bygg- och miljökontoret.*
- Sundin, B (red).1994. *Västerbotten genom tiderna. Acta Bothniensia Occidentalis nr 14.*
- Söderlund, S. 2000. *Krönika om Bjuröklubb.*
- Vägverket region norr. 2001. *Värdefulla vägmiljöer i Norrbottens och Västerbottens län.*
- Västerbottens museum. 1987. *Sevärd kultur. 108 utflyktsmål i Västerbotten. Tidskriften Västerbotten 4:1987.*
- Västerbottens museum. 1989. *Geologiska sevärdheter. Tidskriften Västerbotten 3/4:1989.*
- Västerbottens museum. 1994. *Sevärd natur. Tidskriften Västerbotten 4:1994.*
- Västerbottens museum. 1999. *Bjuröklubb. Sevärt småskrift nr 13.*

Västerbottens museum. 2011. *Fyr i lys – kustliga stycken*. Tidskriften Västerbotten 2:2011.

<http://artportalen.se>
<http://www.bjuroklubb.se>
<http://www.bottenviken.se>
<http://www.destinationskelleftea.se>
<http://www.friluftsforskning.se>
<http://fyr.org>
<http://www.gasthamnsguiden.se>
<http://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten>
<http://www.miljomal.nu>
<http://www.raa.se>
<http://www.robertsfors.se>
<http://www.sevart.se>
<http://www.skelleftea.se>
<http://www.sparfran1000ar.se>
<http://www.svenskagasthamnar.se>
<http://www.trafikverket.se>
<http://www.visitsweden.com>

Namn och datum

Lena Lundevaller och Nina Sandvik, 2014-02-17